

brief van 8 mei 1765 betreffende [fol. 129] Makassar, Malakka, Sumatra's Westkust en Bandjarmasin voldoende is gebleken. De Hoge Regering is dankbaar voor het in haar gestelde vertrouwen en voor de goedkeuring van het bevel aan de buitenkantoren om jaarlijks een opgave te doen van de debiteuren, zodat de oninbare posten afgevoerd kunnen worden. Dan kan er aangespoord worden om de uitstaande vorderingen te innen. Zo zal de staatrekening in Azië realistischer zijn. Heren XVII hadden het bevel om geen interest te rekenen over retouren waarvoor geen geld was geleend, goedgekeurd, en daarbij opgemerkt dat het onredelijk is dat de interesten alleen worden gedragen door kantoren [fol. 130] die geen fondsen voor de handel hadden ontvangen, waarop toch ieder recht heeft. Men laat zich hier verder niet over uit, daar het uit de brieven duidelijk zal zijn gebleken dat Bengalen en Coromandel, waar het meeste geld wordt geleend, steeds zijn voorzien van zoveel zilver en goud als uit Nederland werd ontvangen. Bovendien wordt er in Azië goud verzameld of ingekocht, ja in 1763, 1764 en 1765 zijn uit de voorraad courante munt in Batavia, die op assignatie of anderszins was verworven, Bengalen van zilver en Coromandel van goud voorzien, zonder dat de bestellingen vandaar geheel uitgevoerd konden worden. De Hoge Regering begrijpt daarom niet wat met de woorden kantoren niet voorzien van fondsen voor de handel wordt bedoeld. [fol. 131] Zoals gezegd, al het goud en zilver dat te Batavia of daar via een kantoor uit Nederland werd ontvangen, is met een aanzienlijk gedeelte van te Batavia ontvangen contanten naar Bengalen en Coromandel, waar uitsluitend geld wordt geleend, gezonden. Bovendien zijn er bij besluit van 12 augustus 1763 over gelden die in Bengalen werden geleend, geen interesten meer gerekend. Het bevel om, afgezien van de ongelukkige omstandigheden van de oud-directeur van Bengalen Adriaan Bisdom, zulke zaken van verantwoording en vergoeding niet meer, zoals met hem, onder ongebruikelijke akten van onderwerping ter afdoening aan Heren XVII over te dragen, maar in Azië voor hun vertrek af te doen, zal worden uitgevoerd. [fol. 132] Heren XVII hadden niet ingestemd met de berekening door de visitateur-generaal van de inkomsten bij de suikerhandel over 1751 tot 1760 tot een bedrag van f 2.012.793. In een contrarekening toonden ze aan dat er te Surat in dezelfde periode een verlies van f 1.077.884 op was gemaakt en dat er, zolang er geen salpeter als ballast voor de retourschepen was te verkrijgen, er jaarlijks 6 miljoen pond poedersuiker en 140 à 150 duizend pond kandijsuiker voor Nederland en de kantoren in Azië waar het wordt verkocht, geaccepteerd kon worden. Meer mocht er niet aangenomen worden en wel bij inschrijving tegen de laagste prijs, mits deugdelijke soort. De Hoge Regering mocht over de verzending naar de kantoren beslissen. [fol. 133] Men verwijst naar de generale missive van 31 december 1762 waarin hierover uitgebreid is gesproken. Over dit voor de Compagnie en de kolonisten belangrijke punt is op 15 juni 1765 aan de directeur-generaal verzocht op te geven hoeveel suiker er in de pakhuizen was en te informeren hoe groot de leverantie en het gewas van dit jaar van de tachtig suikermolens bij gissing zou zijn. Dan zou bepaald kunnen worden in hoeverre aan de opdracht tot levering was te voldoen. Op 21 juni is het rapport ontvangen waarin werd aangegeven dat per 19 juni de voorraad uit 1.402.587 pond poedersuiker en 189.785 pond kandijsuiker bestond. [fol. 134] Volgens een bericht van de kapitein van de Chinezen schatten de suikermolenaars de komende leverantie op 25.800 kanasters, wat bij gemiddeld 3 pikol het kanaster op 9 miljoen pond uitkomt. Zonder grote droogte of teveel regen zou het wel 8000 kanasters meer kunnen zijn, maar bij zulke omstandigheden zou het wellicht 6000 kanasters minder zijn. De levering op Java's Oostkust en Cheribon kan op grond van eerdere jaren wel $1\frac{1}{2}$ miljoen pond zijn. De directeur-generaal berekende dat er tot eind juni 1766 voor de buitenkantoren 6.205.750 pond, voor Nederland 1.000.000 pond, voor de huishouding en jaarlijkse verstrekking aan de schepen 300.000 pond, dus samen 7.505.750 pond nodig was. [fol. 135] Dit gaat de zes miljoen pond die Heren XVII vaststelden, ver te boven. Daarbij hangt de opbrengst zeer af van het weer. Om de redenen genoemd in het besluit van 21 juni 1765 en omdat de eigenaars en huurders van de molens in de veronderstelling dat ze de suiker als gewoonlijk zouden kunnen afzetten, reeds de vereiste kosten hadden gemaakt, alsmede omdat naar verwachting al de suiker uit de Bata-